

ขบวนการเงินรวม ใครว่ายาก...

งบการเงินรวม.....ใครว่ายาก

คำนำครั้งที่ 2

ในครั้งนี้ผู้เขียนได้ปรับปรุงเนื้อหาหนังสือ “งบการเงินรวม.....ใครว่ายาก” ตามมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับปรับปรุงใหม่แต่ยังคงความเรียบง่ายเช่นเดิม เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและสามารถวิเคราะห์งบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะที่กิจการจัดทำขึ้นเมื่อกิจการมีเงินลงทุนในตราสารหนี้ เงินลงทุนในตราสารทุน เงินลงทุนในบริษัทย่อย บริษัทร่วมและ/หรือ กิจการร่วมค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ณัฐชานนท์ โกมุตพุฒิพงศ์
มีนาคม 2561

คำนำครั้งที่ 1

หนังสือ “งบการเงินรวม.....ใครว่ายาก” เล่มนี้ เรียบเรียงขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและสามารถวิเคราะห์งบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะที่กิจการจัดทำขึ้นเมื่อกิจการมีเงินลงทุนในบริษัทย่อย บริษัทร่วมและ/หรือกิจการร่วมค้า ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความเข้าใจในงบการเงินที่กิจการจัดทำขึ้นเมื่อกิจการลงทุนในตราสารหนี้ ตราสารทุน และ/หรือลงทุนในกิจการอื่นๆ เพื่อขยายธุรกิจให้เติบโตอย่างยั่งยืน

ณัฐชานนท์ โกมุตพุฒิพงศ์
สิงหาคม 2559

ประวัติผู้เขียน

ดร.ณัฐชานนท์ โกมุตพุดพิงศ์ ได้รับปริญญา Ph.D. in Accounting and Finance จาก Lancaster University สหราชอาณาจักร และปริญญา Master of Accounting จาก The University of North Carolina-Chapel Hill รวมทั้งปริญญา Master of Science in Professional Accounting จาก Michigan State University ประเทศสหรัฐอเมริกา (ภายใต้ทุนรัฐบาลไทยที่จัดสรรให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับสาขาขาดแคลน) โดยก่อนหน้านี้ ดร.ณัฐชานนท์ฯ ได้รับปริญญาบัญชีบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) สาขาการบัญชี จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง หลังจากสำเร็จการศึกษาบัญชีบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดร.ณัฐชานนท์ฯ ได้เข้าร่วมงานกับบริษัทสำนักงาน เอ็นส์ แอนด์ ยังส์ จำกัด (ปัจจุบัน คือ สำนักงาน อีวาย) และเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต

ปัจจุบัน ดร.ณัฐชานนท์ฯ ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยอธิการบดีด้านการบัญชีและการเงิน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2559-2563) กรรมการบริหารหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2558-ปัจจุบัน) ที่ปรึกษาคณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการศึกษาและเทคโนโลยี สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ (2557-2560) ดร.ณัฐชานนท์ฯ มีความสนใจในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูลทางการเงินของนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ ตลอดจนบทบาทข้อมูลทางการเงินในตลาดหลักทรัพย์ฯ และยังมีผลงานวิชาการอย่างแพร่หลาย อาทิเช่น บทความตีพิมพ์ในวารสารจุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์ ผู้แต่งร่วมหนังสือตราสารอนุพันธ์: การวัดมูลค่า การรับรู้ และการบัญชีป้องกันความเสี่ยงเงินตราต่างประเทศ การบัญชีชั้นกลาง 2 ฯลฯ

สารบัญ

เงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุนกับการดำเนินธุรกิจ	4
การจัดประเภทเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุน	6
วิธีการบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนในบริษัทร่วมและบริษัทย่อย	12
งบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ	14
ตัวอย่างของงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะ	16
การอ่านงบการเงินรวม	26
ประเด็นที่น่าสนใจในการวิเคราะห์งบการเงินรวม	31
บรรณานุกรม	34

งบการเงินรวม.....ใครว่ายาก

เงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุนกับการดำเนินธุรกิจ

เมื่อกิจการมีเงินสดส่วนที่เกินกว่าความจำเป็นในการดำเนินงานตามปกติ ผู้บริหารอาจพิจารณานำเงินสดส่วนเกินนั้นไปลงทุนหาผลประโยชน์เพิ่มเติม โดยการลงทุนในตราสารหนี้ (เช่น ลงทุนในหุ้นกู้) หรือลงทุนในตราสารทุน¹ของบริษัทอื่น (เช่น ซื้อหุ้นสามัญของกิจการอื่น) กิจการจะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนในรูปของดอกเบี้ยสำหรับตราสารหนี้หรือเงินปันผลสำหรับตราสารทุนตามลำดับ

นอกจากนี้กิจการอาจนำเงินสดส่วนเกินไปลงทุนในหุ้นสามัญของบริษัทอื่นที่เป็นบริษัทในกลุ่มธุรกิจเดียวกันหรือต่างกลุ่มธุรกิจเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานภายใต้กลุ่มธุรกิจ เกิดพลังผนึก (Synergy) เกิดการประหยัดจากขนาด (Economy of Scale) และเหตุผลอื่นที่ทำให้ธุรกิจได้เปรียบในการแข่งขัน เป็นที่มาของการควบรวมกิจการ (Merger and Acquisition)

การนำเงินสดส่วนเกินไปลงทุนไม่ว่า จะลงทุนมากหรือน้อยจึงทำให้กิจการต้องบันทึกบัญชีเงินลงทุน (Investment) เป็นสินทรัพย์อีกประเภทหนึ่งในงบแสดงฐานะการเงินของกิจการ

¹ ตราสารหนี้ หมายถึง สัญญาที่แสดงว่าผู้ออกตราสารมีภาระผูกพันทั้งทางตรงและทางอ้อมที่จะต้องจ่ายเงินสดหรือสินทรัพย์อื่นให้แก่ผู้ถือตราสารตามจำนวนและเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ เช่น พันธบัตรรัฐบาล หุ้นกู้ของธนาคาร ตั๋วเงินคลัง ฯลฯ

ตราสารทุน หมายถึง สัญญาที่แสดงว่าผู้ถือตราสารมีความเป็นเจ้าของในส่วนตัวได้เสียคงเหลือของกิจการที่ไปลงทุน ได้แก่ หุ้นสามัญ และหุ้นบุริมสิทธิ ตราสารทุนไม่มีกำหนดระยะเวลาที่ต้องชำระคืน ดังนั้นผู้ถือหุ้นสามัญจะมีสิทธิเหนือสินทรัพย์ทั้งสิ้นของกิจการภายหลังเจ้าหนี้และผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิ ผลตอบแทนจากการลงทุนให้หุ้นสามัญคือเงินปันผลรับที่บริษัทผู้ถูกลงทุนประกาศและจ่ายตามผลกำไรในแต่ละปี ผลตอบแทนจากการลงทุนในหุ้นบุริมสิทธิจะเป็นอัตราคงที่ตามที่ระบุไว้เมื่อออกหุ้นจำหน่าย

กิจการแต่ละกิจการอาจมีวัตถุประสงค์ในการลงทุนด้วยระยะเวลาการลงทุนที่ต่าง
กัน การแสดงรายการเงินลงทุนจึงแบ่งออกเป็น

1. เงินลงทุนระยะสั้นหรือเงินลงทุนชั่วคราว คือ เงินลงทุนที่กิจการมีวัตถุประสงค์ในการถือไว้ไม่เกิน 1 ปี
2. เงินลงทุนระยะยาว คือ เงินลงทุนที่กิจการมีวัตถุประสงค์ในการถือมากกว่า 1 ปี

เงินลงทุนของกิจการอาจอยู่ในรูปของเงินให้กู้ยืม (เงินลงทุนในตราสารหนี้) หรือการถือตราสารทุนหรือหุ้นของกิจการอื่น (เงินลงทุนในตราสารทุน) การลงทุนในตราสารทุนส่งผลให้กิจการมีส่วนได้ส่วนเสียในกิจการ กิจการจึงต้องแยกแสดงรายการในงบการเงินตามลักษณะความสัมพันธ์ที่มีต่อกิจการที่ไปลงทุน เช่น หากกิจการลงทุนในหุ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการหากำไรระยะสั้นๆ กิจการต้องแสดงเงินลงทุนนั้นเป็นเงินลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อค้า (Investment in Trading Securities) แต่หากกิจการลงทุนในหุ้นที่ไม่มีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน กิจการต้องแสดงเงินลงทุนนั้นเป็น เงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่ไม่ได้ถือไว้เพื่อค้า (Investment in Non-trading Securities)

ในกรณีที่กิจการลงทุนหุ้นในระดับที่ทำให้กิจการมีอิทธิพลอย่างเป็นสาระสำคัญต่อกิจการที่ไปลงทุน เงินลงทุนในตราสารทุนนั้นจะถูกจัดเป็นเงินลงทุนในบริษัทร่วม (Investment in Associated Company) หากกิจการถือหุ้นในระดับที่ทำให้กิจการสามารถควบคุมกิจการที่ไปลงทุนได้ กิจการจะต้องจัดประเภทตราสารทุนนั้นเป็นเงินลงทุนในบริษัทย่อย (Investment in Subsidiary Company)